

82

52-11

56

№ 22

Δωρεά ή δόση
εις βιβλίον

Χρησ. Χαριλάου
Σταγανία

Πρόεδρος

Πρόεδρος

*****

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

ΕΠΡΑ, ΘΑΛΑΣΣΑ, ΝΗΣΟΣ.

(Τὸ μέρος ἐπὶ τοῦ ὁποίου περιπατοῦμεν, κτί-
ζομεν οἰκίας καὶ φυτεύομεν δέντρα, λέγεται
ξηρά. Τὰ ἀλμυρὰ ὕδατα εἰς τὰ ὁποῖα κολυμ-
βῶμεν, πλέουσι τὰ πλοῖα καὶ ζῶσιν οἱ ἰχθύες,
λέγεται **θάλασσα**.)

Ἡ ΛΕΣΒΟΣ εἶναι ξηρὰ βρεχομένη παντα-
χόθεν ὑπὸ τῆς θαλάσσης· εἶναι νῆσος.

Νῆσος λέγεται ξηρὰ βρεχομένη παντα-
χόθεν ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

(Ἡ θάλασσα, ἣ ὁποία βρέχει περίξ ὅλην τὴν
Λέσβον λέγεται Αἰγαῖον Πέλαγος.)

ΣΗΜΕΙΑ ΤΟΥ ΟΡΙΖΟΝΤΟΣ.

(**Ορίζων** λέγεται ὁ κύκλος ὁ σχηματιζό-
μενος περίξ ἡμῶν, ὅταν ἰστάμεθα ἐπὶ ὑψη-
λοῦ τόπου.)

Ὅταν τὴν μεσημβρίαν στραφῶμεν πρὸς

τὴν σκιὰν τοῦ σώματός μας τότε, τὸ ἔμπροσθεν μέρος, τὸ ἄνω λέγεται **βόρειον** καὶ ἐξ αὐτοῦ πνέει ὁ βορρᾶς· τὸ ὀπισθεν, τὸ κάτω **νότιον** καὶ ἐξ αὐτοῦ πνέει ὁ νότος· τὸ πρὸς τὴν δεξιὰν χεῖρα ὅθεν ἀνατέλλει ὁ ἥλιος **ἀνατολικόν** τὸ πρὸς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ὅπου δύει ὁ ἥλιος **δυτικόν**.

Τὸ ἄνω μέρος τοῦ γεωγραφικοῦ χάρτου λέγεται βόρειον Β, τὸ κάτω νότιον Ν, τὸ πρὸς τὴν δεξιὰν χεῖρα ἀνατολικόν Α, καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀριστερὰν δυτικόν Δ. Τὸ μεταξὺ βορρᾶ καὶ δύσεως βορειοδυτικόν ΒΔ, τὸ μεταξὺ βορρᾶ καὶ ἀνατολῆς βορειοανατολικόν ΒΑ, τὸ μεταξὺ νότου καὶ ἀνατολῆς νοτιοανατολικόν ΝΑ, καὶ τὸ μεταξὺ νότου καὶ δύσεως νοτιοδυτικόν ΝΔ.)

ΚΟΛΠΟΣ, ΛΙΜΗΝ, ΠΟΡΘΜΟΣ.

(Τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὴν νῆσόν μας ἐκ τοῦ νοτίου μέρους καὶ ἀποτελεῖ δύο κόλπους· τὸν ὠραιότατον κόλπον τῆς Γέρας καὶ τὸν πολυῖχθον κόλπον τῆς Καλλονῆς.

Κόλπος λέγεται μέρος θαλάσσης, τὸ ὁποῖον εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὴν ξηράν. Τὸ ἐσώτατον μέρος τοῦ κόλπου λέγεται **μυχός**.

Λιμῆν λέγεται μικρὸς κόλπος φυσικὸς ἢ τεχνητός, εἰς τὸν ὁποῖον τὰ πλοῖα μένουσιν ἠγκυροβολημένα ἀσφαλῶς.

Ἡ Λέσβος ἔχει τοὺς ἐξῆς λιμένας· τῆς Μιτυλήνης, τῶν Λουτρῶν, τῶν Μυρσινίων, τῶν Ἀποθηκῶν, τοῦ Σιγρίου καὶ τοῦ Μανδαμάδου.

* Τὰ στόμια διὰ τῶν ὁποίων ἐκ τῆς ἐξω θαλάσσης εἰσερχόμεθα εἰς τοὺς κόλπους Γέρας καὶ Καλλονῆς βλέπομεν ὅτι εἶναι στενά· τὰ στενά ταῦτα λέγονται πορθμοί.

* **Πορθμὸς** λέγεται στενὸν πέρασμα θαλάσσης τὸ ὁποῖον ἐνώνει δύο θαλάσσας καὶ χωρίζει δύο ξηράς.)

ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ, ΙΣΘΜΟΣ, ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΝ.

* (Ὅπως ἡ θάλασσα εἰσχωρεῖ εἰς τὴν ξηρὰν καὶ σχηματίζει τοὺς κόλπους, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ξηρὰ εἰσχωρεῖ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ σχηματίζει τὰς χερσονήσους.

Τὸ νοτιοανατολικὸν μέρος τῆς Λέσβου, τὸ ὁποῖον βρέχεται πρὸς Α. καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γέρας ἀποτελεῖ τὴν χερσόνησον τῆς Ἀμαλῆς. Τὸ νότιον μέρος, τὸ βρεχόμενον πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γέρας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ πρὸς Δ.

ὑπὸ τοῦ κόλπου τῆς Καλλονῆς ἀποτελεῖ τὴν χερσόνησον τοῦ Ὀλύμπου. Τὸ νητιοδυτικὸν μέρος τὸ βρεχόμενον πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ κόλπου τῆς Καλλονῆς, πρὸς Ν. πρὸς Δ. καὶ Β. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους ἀποτελεῖ τὴν χερσόνησον τοῦ Ὀρδύμνου.

Χερσόνησος λέγεται μέρος ξηρᾶς, τὸ ὁποῖον ἐκ τριῶν μερῶν βρέχεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ ἐξ ἑνὸς ἐνοῦται μὲ μεγαλειτέραν ξηράν.)

* (Τὸ μέρος διὰ τοῦ ὁποίου ἡ χερσόνησος ἐνοῦται μὲ τὴν ξηράν εἶναι πλατὺ ἢ στενόν.)

Ἴσθμὸς λέγεται τὸ στενὸν μέρος τῆς ξηρᾶς, τὸ ὁποῖον χωρίζει δύο θαλάσσας καὶ ἐνώνει δύο ξηράς.

Ἡ νοτιοανατολικὴ ἄκρα τῆς χερσονήσου Ἀμαλῆς, ἡ ὁποία εἶναι κρημνώδης λέγεται ἀκρωτήριον τῆς Μαλέας ἢ Ἀγριελαίας. Πρὸς Ν. ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ἀκρωτήρια· ὁ Λουγαρᾶς, ὁ Ἅγιος Φουκᾶς καὶ ὁ Κόπανος πρὸς Δ. τὸ Σίγριον καὶ πρὸς Β. τὸ Ἄργεν ἢ Κόρακας.

Ἀκρωτήριον λέγεται ἄκρα ξηρᾶς κρημνώδης, ἡ ὁποία εἰσχωρεῖ εἰς τὴν θάλασσαν.

ΟΡΟΣ, ΒΟΥΝΟΝ, ΛΟΦΟΣ, ΠΕΔΙΑΣ.

* (Βλέπομεν. ὅτι τὸ ἔδαφος τῆς νήσου δὲν εἶναι πανταχοῦ ὁμαλόν· εἰς τὸ πλεῖστον μέρος ὑπάρχουσιν ὑψώματα ὀλιγώτερον ἢ περισσότερον (κρημνώδη.)

Τὰ μικρὰ ὑψώματα λέγονται **λόφοι**· τὰ μεγαλειτέρα **βουνά**· τὰ παρὰ πολὺ μεγάλα **ὄρη**.

Πρόποδες λόφου, βουνοῦ ἢ ὄρους λέγονται τὸ κατώτατον μέρος, **κορυφή** τὸ ἀνώτατον, **κλιτύες** αἱ κατωφέρειαι ἢ ἀνωφέρειαι.

Λόφοι καὶ βουνὰ εὐρίσκονται εἰς ὅλην τὴν νήσον τὰ ὁποῖα βλέπομεν ἂν παρατηρήσωμεν περίξ. Ὁρῆ ἢ Λέσβος ἔχει ΝΑ. τὴν Ἀμαλὴν. πρὸς Ν. τὸ Πετροβοῦνι καὶ τὸν Ὀλυμπον· πρὸς Δ. τὸν Ὀρδυμνον καὶ πρὸς Β. τὸ Λεπέτυμνον.

Εἰς τινὰ μέρη τῆς νήσου βλέπομεν, ὅτι τὸ ἔδαφος εἶναι ὁμαλόν.

Τὸ ὁμαλὸν μέρος τοῦ ἐδάφους λέγεται **πεδιάς**.

Πεδιάδες μικραὶ εὐρίσκονται εἰς πολλὰ μέρη τῆς νήσου· μεγάλαι δὲ εἶναι ἡ πεδιάς τῆς Γέρας κατάφυτος ἐξ ἐλαιῶν· τῆς Καλλονῆς καὶ τῆς Ἐρεσοῦ κατάφυτοι ἐξ ἀμπέλων.)

ΠΟΤΑΜΟΙ, ΛΙΜΝΑΙ

* Ἐὰν θέσωμεν ἐπὶ τοῦ πυρὸς λέβητα πλήρη ὕδατος, βλέπομεν ὅτι τὸ ὕδωρ θερμαινόμενον ἐξατμίζεται· ἐκ τῶν ἀτμῶν τούτων σχηματίζονται ἄνωθεν τοῦ λέβητος μικρὰ καὶ ἀραιὰ νέφη. Καὶ ἡ θάλασσα θερμαινομένη ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐξατμίζεται· ἐκ τῶν ἀτμῶν τούτων σχηματίζονται ἄνωθεν μεγάλα καὶ πυκνὰ νέφη. Ὅπως δὲ οἱ ἐκ τοῦ στόματος ἐξερχόμενοι ἀτμοὶ συμπυκνούμενοι ἐπὶ ψυχρᾶς ὑάλου σχηματίζουσι σταγόνας ὕδατος, οὕτω καὶ τὰ νέφη συμπυκνούμενα ὑπὸ τοῦ ψύχους σχηματίζουσι σταγόνας ὕδατος· αἱ σταγόνες αὗται πίπτουσαι ἀποτελοῦσι τὴν **βροχὴν**.

* Ὅταν βρέχη, καθὼς βλέπομεν, σχηματίζονται εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν χωρίων μας καὶ ἔξω εἰς τοὺς ἀγροὺς ποτάμια, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα ρέουσι πρὸς τὰ κάτω.

* Μέρος τῆς βροχῆς ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῆς γῆς, καθὼς βλέπομεν, ἐὰν ρίψωμεν ὕδωρ ἐντὸς λάκκου ἀνοιχθέντος εἰς τὸ χῶμα. Τὸ ὕδωρ τοῦτο τῆς βροχῆς συναθροίζεται εἰς μεγάλας ὑπογείους δεξαμενάς· ἀπὸ τὰς δεξαμενάς ταύτας ἐξέρχεται τὸ ὕδωρ διὰ τῶν σχισμῶδων τῆς γῆς καὶ οὕτω γίνονται αἱ **πηγαί**. Ἐκ τῶν πηγῶν τὸ ὕδωρ ρεεῖ πρὸς τὰ κάτω καὶ

σχηματίζει τὰ **ρυάκια**· τὰ ρυάκια συνενούμενα σχηματίζουσι τὰ **ποτάμια**· τὰ ποτάμια συνενούμενα σχηματίζουσι τοὺς **ποταμούς**.)

(**Ποταμὸς** λέγεται τὸ γλυκὺ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον πηγάζει ἐν τόπων ὑψηλῶν, ρέει πρὸς τὰ κάτω καὶ χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἐκβολή λέγεται τὸ μέρος ὅπου ὁ ποταμὸς χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν. **Παραπόταμοι** λέγονται οἱ ποταμοί, οἱ ὁποῖοι χύνονται εἰς ἄλλους μεγαλειτέρους ποταμούς. **Συμβολή** λέγεται τὸ μέρος ὅπου ἐνώνονται δύο ποταμοί. **Χεῖμαροροι** λέγονται, οἱ ποταμοί, οἱ ὁποῖοι ρέουσι μόνον τὸν χειμῶνα. **Κοίτη** λέγεται ἡ αὐλαξ ἐντὸς τῆς ὁποίας ρέει ὁ ποταμὸς. **Ὀχθαι** λέγονται τὰ ἄκρα τοῦ ποταμοῦ.

* Ἐὰν σταθῶμεν εἰς τὸ μέσον τοῦ ποταμοῦ καὶ στραφῶμεν πρὸς τὰς ἐκβολάς, τότε, ἢ πρὸς τὴν δεξιὰν χεῖρα ἄκρα τοῦ ποταμοῦ λέγεται **δεξιὰ ὀχθη**, ἢ πρὸς τὴν ἀριστερὰν **ἀριστερὰ ὀχθη**.)

(Ῥυάκια καὶ ποτάμια εἰς τὴν Λέσβον ὑπάρχουσι πολλὰ καὶ πρὸ πάντων τὸν χειμῶνα· ποταμοί δὲ ὀλίγοι καὶ μικροί. Ὁ Εὐεργέτουλας πηγάζων ἐκ τοῦ Ὀλύμπου καὶ ρέων πρὸς Α. χύνεται εἰς τὸν κόλπον τῆς Γέ-

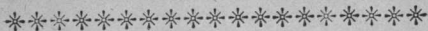
ρας· ὁ Σεδούντας καὶ ὁ Ἀλμυροπόταμος πηγάζοντες ἐκ τῶν διακλαδώσεων τοῦ Ὀλύμπου καὶ ῥέοντες πρὸς Ν. χύνονται εἰς τὸ Αἶγαῖον Πέλαγος· ὁ Μυλοπόταμος καὶ ὁ Ὄξυνόροδος πηγάζοντες ἐκ τοῦ Λεπετύμνου καὶ τῶν διακλαδώσεων αὐτοῦ καὶ ῥέοντες πρὸς Ν. χύνονται εἰς τὸν κόλπον τῆς Καλλονῆς· ὁ Τσιχλώντας πηγάζων ἐκ τοῦ Ὀρδύμνου καὶ ῥέων πρὸς Ν. χύνεται εἰς τὸ Αἶγαῖον Πέλαγος· ὁ Βούλγαρις καὶ ὁ Κιχράδας πηγάζοντες ἐκ τῶν παρὰ τὴν Φθερούνταν καὶ Φύλια ὑψηλῶν βουνῶν καὶ ῥέοντες πρὸς Β. χύνονται εἰς τὸ Αἶγαῖον Πέλαγος.)

* (Ἐνίοτε τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν δὲν εὐρίσκουσι μέρος διὰ νὰ χυθῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ ῥέουσιν εἰς κοίλωμά τι τῆς ξηρᾶς, ἦτοι εἰς μέγαν λάκκον.

Λίμνη λέγεται τὸ γλυκὺ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον περικλείεται πανταχόθεν ὑπὸ ξηρᾶς.

Δύο λίμναι ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Λέσβον· πρὸς Β. τοῦ Ὀλύμπου ἡ Μεγάλη Λίμνη καὶ πρὸς Δ. ταύτης ἡ Μικρὰ Λίμνη.

* Εἰς ἄλλα μέρη ὑπάρχουσι πολὺ μεγάλαι λίμναι καὶ πολὺ μεγάλοι ποταμοὶ πλωτοὶ λεγόμενοι, διότι ἐντὸς αὐτῶν πλέουσι πλοῖα καὶ ζῶσιν ἰχθύες.)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

ΖΩΑ, ΦΥΤΑ, ΟΡΥΚΤΑ.

* Τρέφομεν ἵππους, ὄνους καὶ ἡμιόνους διὰ νὰ ἱππεύωμεν καὶ μεταφέρωμεν διάφορα πράγματα· τρέφομεν βοῦς, πρόβατα καὶ αἰγᾶς, διὰ νὰ λαμβάνωμεν ἐξ αὐτῶν γάλα, τυρόν, ἔριον, κλπ. Οἱ ἵπποι, τὰ πρόβατα κτλ. εἶναι ζῶα.)

(**Ζῶα** λέγονται ὅσα κινουῦνται θεληματικῶς. Ἡ διατροφή τῶν ζῶων λέγεται **κτηνοτροφία** καὶ οἱ τρέφοντες αὐτὰ **κτηνοτρόφοι**.)

Εἰς ὅλην τὴν νῆσον περισσότερον ὅμως εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τρέφονται ἵπποι, ἡμίονοι, ὄνοι, βόες, πρόβατα καὶ αἰγες.)

* Καθ' ἐκάστην πρωΐαν βλέπομεν πολλοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν σκαπάνην εἰς τὰς χεῖρας νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τοὺς κήπους καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. Ἐκεῖ καλλιεργοῦσι τὴν ἐλαίαν, τοὺς δημητριακοὺς καρποὺς ἤτοι σῖτον, κριθὴν κτλ. τὰ ὄσπρια ἤτοι κυάμους, φασηόλια κτλ. τὰ

ὄπωροφόρα δένδρα ἐκ τῶν ὁποίων λαμβάνομεν τὰς ὀπώρας ἦτοι μῆλα, ἄπια, κεράσια κτλ. Ἡ ἐλαία, ἡ λεμονέα, ἡ μηλέα, ὁ σῖτος κτλ. λέγονται φυτά.)

Φυτὰ λέγονται ὅσα φύονται ἐκ τῆς γῆς. Ἡ καλλιέργεια τῶν φυτῶν λέγεται **γεωργία**, οἱ δὲ καλλιεργοῦντες αὐτὰ **γεωργοί**.

(Ἡ γεωργία εἰς τὴν Λέσβον εἶναι ἀνεπτυγμένη. Εἰς τὸ ἰότιον μέρος καλλιεργεῖται ἡ ἐλαία, ἡ συκῆ, ἡ λεμονέα, ἡ πορτοκαλέα, ἡ ἀπιδέα, ἡ κυδωνέα καὶ ἡ ροιά· περὶ τὸν Ὀλυμπον ἡ καστανέα, ἡ καρυὰ καὶ ἡ κερασέα. Εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἡ ἐλαία. Εἰς τὸ βόρειον ἡ ἐλαία καὶ ἡ βάλανος. Εἰς τὸ δυτικὸν ἡ βάλανος, ἡ συκῆ καὶ ὀλίγος σῖτος καὶ κριθή. Εἰς τὰς πεδιάδας Καλλονῆς καὶ Ἐρεσοῦ ἡ ἀμπελος.)

* **Οἱ** ἄνθρωποι εἰς πολλὰ μέρη σκάπτουσι τὴν γῆν καὶ ἐξάγουσι λίθους πρὸς οἰκοδομὴν τῶν οἰκιῶν καὶ κατασκευὴν ἀσβέστου· εἰς ἄλλα μέρη ἐξάγουσι μέταλλα ἦτοι σίδηρον, μόλυβδον, χαλκὸν κτλ.)

Τὰ μέρη ὅθεν ἐξάγονται οἱ λίθοι λέγονται **λατομεῖα**. Τὰ μέρη ὅθεν ἐξάγονται τὰ μέταλλα λέγονται **μεταλλεῖα**.

Εἰς τὴν Λέσβον ὑπάρχουσι μόνον λατομεῖα

ἐκ τῶν ὁποίων ἐξάγονται λίθοι καὶ δάλκιον
χρήσιμον εἰς τὴν σαπωνοποιάν.

Οἱ λίθοι καὶ τὰ μέταλλα εἶναι ὀρυκτά.

* **Ὀρυκτά** λέγονται ὅσα ἐξάγομεν ἐκ τῆς
γῆς σκάπτοντες αὐτήν.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

* Βλέπομεν τὰς μητέρας μας διὰ τῆς ἡλα-
κᾶτης νὰ κλώθωσιν νῆμα ἐκ τοῦ βάμβακος καὶ
τοῦ ἐρίου· ἐκ τοῦ νήματος διὰ μικρῶν χειρο-
κινήτων μηχανῶν νὰ κατασκευάζωσι ὑφά-
σματα καὶ ἐκ τῶν ὑφασμάτων ἐνδύματα. Ὑ-
πάρχουσι καὶ ἀτμοκίνητοι μηχαναὶ μεγάλαι,
αἱ ὁποῖαι κατασκευάζουσι νῆματα καὶ ὑφά-
σματα.

* Βλέπομεν τοὺς γονεῖς μας νὰ μεταφέρωσι
τὰς ἐλαίας εἰς τὰ ἀτμοκίνητα ἐλαιοτριβεῖα,
ὅπου ἀλέθονται καὶ γίνονται ἔλαιον· ἐκ τοῦ
ἐλαίου οἱ σαπωνοποιοὶ κατασκευάζουσιν εἰς
τὰ σαπωνοποιεῖα τὸν σάπωνα.

* Οἱ βυρσοδέφαι ἐκ τῶν δερμάτων κατα-
σκευάζουσιν εἰς τὰ βυρσοδεφεῖα τὰς βύρσας καὶ
ἐκ τῶν βυρσῶν οἱ ὑποδηματοποιοὶ τὰ ὑπο-
δήματα.

* Βλέπομεν ὅτι ὁ σῖτος μεταφέρεται εἰς τοὺς

μύλους, όπου αλέθεται και γίνεται άλευρον· εκ του άλευρου γίνεται ο άρτος και άλλα ζυμαρικά.

* Ο σιδηρος εις τα σιδηρουργεία δια του πυρός μεταποιεΐται εις διάφορα μηχανήματα και εργαλεία χρήσιμα εις τας εργασίας μας.

Βιομηχανία λέγεται η τέχνη δια της οποίας την ακατέργαστον ύλην κατεργαζόμεθα δια διάφορων μηχανών και κατασκευάζομεν διάφορα χρήσιμα πράγματα.

Βιομηχανικά καταστήματα ήτοι έλαιοτριβεΐα, άλευρομύλους και σαπωνοποιεΐα η Λέσβος έχει πολλά· βυρσοδεψεΐα ολιγώτερα και σιδηρουργεία ολίγιστα.)

ΠΡΟΪΟΝΤΑ, ΕΜΠΟΡΙΟΝ, ΝΑΥΤΙΛΙΑ.

Προϊόντα λέγονται όσα παράγει τόπος τις.)

(Προϊόντα της Λέσβου είναι το έλαιον, ο σάπων και τα βαλανίδια· ολίγος τυρός, έριον, σϋκα και δάλκιον· και ολίγιστα λεμόνια, πορτοκάλια, άπια, κυδώνια, σίτος και κριθή. Υφάσματα αί γυναΐκες ύφαΐνουσι πολλά δι' ιδίαν χρῆσιν.)

* Η νησός μας εξάγει έλαιον, σάπωνα και

βαλανίδια, τὰ ὅποια περισσεύουσι καὶ διὰ τοῦτο τὰ μεταφέρομεν εἰς ξένα μέρη καὶ τὰ πωλοῦμεν· δὲν ἐξάγει ὅμως καφφέν, ὀρύζιον καὶ σίδηρον, καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἀγοράζομεν καὶ τὰ φέρομεν εἰς τὴν νῆσόν μας ἀπὸ ξένα μέρη.

Ἡ πώλησις καὶ ἡ ἀγορὰ διαφόρων πραγμάτων λέγεται **ἐμπόριον**. Ἡ πόλις εἰς τὴν ὁποίαν γίνονται πολλαὶ καὶ μεγάλαι ἀγοραὶ καὶ πωλήσεις λέγεται **ἐμπορικὴ**. Τὰ πωλούμενα καὶ ἀγοραζόμενα πράγματα λέγονται **ἐμπορεύματα**.

Ἡ μεταφορὰ τῶν ἐμπορευμάτων δι' ἰστιοφόρων καὶ ἀτμοκινήτων πλοίων λέγεται **ναυτιλία**. Τὸ μέρος ἔνθα κατασκευάζονται τὰ πλοῖα λέγεται **ναυπηγεῖον**.

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

* Ὅπως ὁ πατήρ φροντίζει περὶ τῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας του, κυβερνᾷ, ἤτοι διοικεῖ αὐτὴν καὶ λέγεται οἰκοδεσπότης, τοιοῦτοτρόπως ὑπάρχει καὶ τις ὁ ὁποῖος φροντίζει περὶ τῆς τάξεως καὶ ἀσφαλείας ὅλων τῶν πολιτῶν, κυβερνᾷ, ἤτοι διοικεῖ αὐτούς καὶ λέγεται **διοικητής**.

Ἡ Λέσβος διὰ νὰ διοικηθῇ εὐκόλως διαιρεῖται εἰς τέσσαρας ὑποδιοικήσεις (καζέδαις)

Μιτυλήνης, Πλωμαρίου, Μολύβου καὶ Σιγρίου.

Αἱ ὑποδιοικήσεις διαιροῦνται εἰς δήμους (μουδεφλίκια). Ἐκαστος δήμος ἔχει ἓνα δήμαρχον, ὁ ὁποῖος φροντίζει περὶ τῆς καθαριότητος τῆς πόλεως καὶ τῆς ποιότητος τῶν πωλουμένων τροφίμων.

* Πολλάκις δύο ἢ περισσότερα παιδιά ἀτακτοῦσιν, ὑβρίζονται, δέρονται· οἱ γονεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι ἐξετάζουσιν, ἀνακαλύπτουσι τὸν πταίστην καὶ τὸν τιμωροῦσιν αὐστηρῶς. Καὶ οἱ πολῖται πολλάκις παρανομοῦσι, διαπληκτίζονται· οἱ δικασταί, οἱ ὁποῖοι μένουσιν εἰς τὰ **δικαστήρια** ἐξετάζουσιν, ἀνακαλύπτουσι τὸν ἄδικον καὶ τιμωροῦσιν αὐτὸν αὐστηρῶς.

Εἰς ἕκαστον δήμον ὑπάρχει ἓν δικαστήριον.

* Οἱ γονεῖς μας συντηροῦσι σχολεῖα, ὅπως οἱ παῖδες διδαχθῶσιν εἰς αὐτὰ ὑπὸ τῶν διδασκάλων τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην. Καὶ οἱ διοικηταὶ ὑποστηρίζουσι τὰς ὑπαρχούσας θρησκείας, ὅπως διδαχθῶσιν ὑπὸ τοῦ κλήρου αὐτῶν τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην καὶ τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα αὐτῶν.

Ἐκκλησιαστικῶς ἡ Λέσβος διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας, ὅπως ἐπιβλέπωνται καλλίτερον οἱ χριστιανοί· εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μιτυλήνης μὲ

πρωτεύουσαν Μιτυλήνην ἔνθα μένει ὁ Ἄρχιερεὺς καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μηθύμνης μὲ πρωτεύουσαν Ἀχυρῶνα ἔνθα μένει ἕτερος Ἄρχιερεὺς.

* Ὅπως τὰ τέκνα πρέπει νὰ ὑπακούωσιν εἰς τοὺς γονεῖς καὶ διδασκάλους των, τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ πολῖται πρέπει νὰ ὑπακούωσιν εἰς τοὺς διοικητάς, δημάρχους καὶ κληρικούς.

ΠΟΛΕΙΣ, ΚΩΜΟΠΟΛΕΙΣ, ΚΩΜΑΙ.

* Τέσσαρες ἢ περισσότεροι τοῖχοι μὲ στέγην ἄνωθεν ἀποτελοῦσιν ἓν **κτίριον**. Τὸ κτίριον εἰς τὸ ὁποῖον κατοικεῖ μία **οἰκογένεια** ἥτοι πατήρ, μήτηρ καὶ τέκνα λέγεται **οἰκία**.

* Τὸ κτίριον, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς μίαν οἰκογένειαν λέγεται **ἰδιωτικόν**. Ἰδιωτικὰ κτίρια εἶναι αἱ οἰκίαι, τὰ ξενοδοχεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα κατοικοῦσι προσωρινῶς οἱ ξένοι, τὰ λουτρά, εἰς τὰ ὁποῖα λούονται κτλ. Τὸ κτίριον τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς ὅλας τὰς οἰκογενείας λέγεται **δημόσιον**. Δημόσια κτίρια εἶναι τὸ σχολεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον μαρθάνουσιν οἱ παῖδες γράμματα· οἱ ναοί, εἰς τοὺς ὁποίους προσεύχονται· τὰ νοσοκομεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα νοσηλεύονται πολλοὶ πτωχοὶ ἀσθενεῖς, καὶ ἄλλα.

Μία οἰκία μόνη εἰς τὴν ἐξοχὴν λέγεται **ἔπαυλις**· πολλαὶ οἰκίαι, ἕως πεντακόσαι εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἀποτελοῦσι **χωρίον** ἢ **κώμην**· περισσότεραι οἰκίαι ἕως χίλιαι πεντακόσαι ἀποτελοῦσι **κωμόπολιν**· οἰκίαι ἄνω τῶν χιλίων πεντακοσίων ἀποτελοῦσι **πόλιν**.

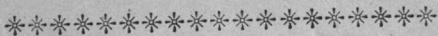
* Τὰ χωρία, αἱ κωμοπόλεις καὶ αἱ πόλεις διαιροῦνται εἰς συνοικίας καὶ ἔχουσι, ὅπως καὶ οἱ ἄνθρωποι, διάφορα ὀνόματα διὰ τὰ διακρίνωνται ἀπ' ἀλλήλων.

Αἱ πόλεις αἱ κείμεναι μακρὰν τῆς θαλάσσης λέγονται **μεσόγειοι**, αἱ δὲ κείμεναι πλησίον τῆς θαλάσσης λέγονται **παράλιοι**.

ΚΑΤΟΙΚΟΙ

Οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ζῶσιν εἰς ἓνα τόπον λέγονται **κάτοικοι** τοῦ τόπου ἐκείνου. Ὅσοι ζῶσιν εἰς τὴν νῆσον Λέσβον λέγονται **κάτοικοι** τῆς νήσου Λέσβου ἢ τοὶ **Λέσβιοι**. Ἡ Λέσβος ἔχει περί τὰς 110,000 κατοίκων.

* Ἐκτὸς τῶν Μωαμεθανῶν καὶ τῶν Χριστιανῶν ὑπάρχουσιν εἰς ἄλλα μέρη καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι διαφέρουσιν ἢ κατὰ τὴν θρησκείαν, ἢ κατὰ τὴν γλῶσσαν καὶ λέγονται Ἄγγλοι, Γάλλοι, Ἰταλοί, Ρῶσσοι, Ἑβραῖοι κτλ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ.

Διοικήσεις καὶ ὄμιος Μιτυλήνης.

Τὸ διαμέρισμα Μιτυλήνης κατέχει τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς νήσου καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν Μιτυλήνην. Ἡ Μιτυλήνη εἶναι ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Λέσβου καὶ πρωτεύουσα αὐτῆς ἔχουσα περὶ τὰς 16,000 κατοίκων τῶν πλείστων ἐμπόρων. Κεῖται πρὸς Α. τῆς νήσου καὶ εἶναι πόλις παραλίος. Ἐχει δύο λιμένας τὸν βόρειον καὶ τὸν νότιον περιεκλεισμένον ὑπὸ τοίχου στερεοῦ, ὃ ὁποῖος λέγεται προῦκυμαία, διότι ἐπ' αὐτοῦ θραύονται τὰ κύματα.

Πρὸς Α. τῆς πόλεως μεταξὺ τῶν δύο λιμένων ἐπὶ λόφου βλέπομεν τείχη πολὺ ὑψηλά, μεγάλα καὶ στερεά· ἐντὸς τῶν τειχῶν τούτων ὑπάρχουσι τοποθετημένα πυροβόλα καὶ μένουσι στρατιῶται. Τὰ τείχη ταῦτα

ἀποτελοῦσι φρούριον, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει πρὸς προφύλαξιν τῆς πόλεως.

Μεγάλη ὁδός, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται τὰ πλεῖστα ἐμπορικὰ καταστήματα, χωρίζει τὴν πόλιν εἰς δύο μέρη. Εἰς ἀνατολικόν, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται τὸ διοικητήριον εἰς ὠραίαν καὶ ὑψηλὴν θέσιν ἐκτισμένον ἔνθα μένει ὁ Διοικητῆς (Μουτεσαρίφης) ὅλης τῆς νήσου, τὸ δικαστήριον, τὸ περικαλλῆς Αὐτοκρατορικὸν γυμνάσιον (ἀνώτερον τουρκικὸν σχολεῖον), ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις ἔνθα μένει ὁ Ἀρχιερεὺς, τὰ σαπωνοποιεῖα, ἓν ἀτμοκίνητον ἐλαιοτριβεῖον καὶ σιδηρουργεῖον παρὰ τὴν θάλασσαν ἐκτισμένα. Καὶ εἰς δυτικόν, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται τὸ νοσοκομεῖον, ὁ λαμπρὸς ναὸς τοῦ Ἀγίου Θεράποντος, τὸ μεγαλοπρεπὲς Γυμνάσιον (ἀνώτερον χριστιανικὸν σχολεῖον) κτισθὲν δι' ἐξόδων τοῦ Νικολάου Μητρέλια· πρὸ τοῦ Γυμνασίου ἴσταται ἀνδριάς ἥτοι ἐκ λίθου ὁμοίωμα τοῦ μεγάλου εὐεργέτου τῆς σχολῆς Σοφοκλέους Βουριάζου.

Πρὸ τοῦ Γυμνασίου ὑπάρχει ὁδὸς πλατεῖα καὶ ὁμαλὴ διὰ τῆς ὁποίας διέρχονται ἄμαξαι καὶ διὰ τοῦτο λέγεται ἄμαξιτός.

(Πρὸς Β. τῆς πόλεως ὑπάρχουσι θερμὰ λουτρά, δύο μεγάλα ἀτμοκίνητα ἐργοστάσια πα-

ράγοντα ἄλευρον, ζυμαρικά, ἔλαιον καὶ δάλκιον καὶ ἔτι βορειότερον βυρσοδεψεῖα. Πρὸς Ν. εἰς τοὺς πρόποδας λόφων καταφύτων ἐξ ἔλαιων καὶ παρὰ τὴν θάλασσαν ὑπάρχουσι πολλαὶ καὶ ὠραιόταται ἐπαύλεις ἐκτισμέναι ἐν μέσῳ κήπων· αἱ ἐπαύλεις αὗται, εἰς τὰς ὁποίας κατοικοῦσι τὸ θέρος οἱ πλουσιώτεροι κάτοικοι τῆς πόλεως, καθιστῶσι τὴν ὠραίαν πόλιν τῆς Μιτυλήνης πολὺ ὠραιότεραν.

Βαδίζοντες πρὸς Ν. τῆς πόλεως ἐπὶ ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ καὶ διερχόμενοι διὰ μέσου τῶν ἐπαύλεων παρατηροῦμεν πρὸς τὰ δεξιά, εἰς τὰς κλιτύας τῶν βουνῶν τὰ ἐξῆς χωρία ἐκτισμένα ἐν τῷ μέσῳ ἐλαιοδένδρων εἰς θέσεις μαγευτικὰς· τὸν Ἄνω καὶ Κάτω Χάλικα, τὸ Καγιάνι, τὸ Πληγῶνι καὶ τὴν Ἀγίαν Μαρίναν.

Βαδίζοντες ἐπὶ ἐτέρας ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ ἀρχομένης ἐκ τοῦ νοτίου τῆς πόλεως καὶ προχωροῦντες νοτιοδυτικῶς, βλέπομεν πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὸ χωρίον Λουτρά, ἔχον δύο ἀτμοκίνητα ἐργοστάσια. Ἡ ὁδὸς αὕτη φθάνει μέχρι τοῦ στομίου τοῦ κόλπου τῆς Γέρας εἰς θέσιν Κουντορῶζαν.

Πρὸς Δ. τῆς Μιτυλήνης εὐρίσκονται τὰ χωρία Ἀλιφαντά, Πυργί καὶ Κέρδος παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τοῦ κόλπου τῆς Γέρας κείμενα.

Ἐκ τοῦ βορείου μέρους τῆς πόλεως ἀρχε-
ται ἑτέρα ἀμαξιτός ὁδός ἐπὶ τῆς ὁποίας βα-
δίζοντες καὶ προχωροῦντες βορειοδυτικῶς, βλέ-
πομεν πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὰ χωρία Μόρια καὶ
τὸ παρ' αὐτὴν ἀρχαῖον ὑδραγωγεῖον· Ἀφά-
λωνα· ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τὴν Παναγιούδαν· Πάμ-
φιλα ἔχοντα δύο ἀτμομηχανάς. Θερμὴν ἔχου-
σαν δύο ἀτμομηχανάς καὶ θερμὰ ἰαματικὰ
λουτρά, εἰς τὰ ὁποῖα πολλοὶ ἀσθενεῖς λούον-
ται καὶ θεραπεύονται· Μυστιγνὰ ἔχοντα ἀ-
τμομηχανήν· καὶ Πηγὴν πρὸς Δ.

Δῆμος Μανδαμάδου.

Προχωροῦντες βορειοδυτικῶς ἐπὶ τῆς ἰδίας
ἀμαξιτοῦ, εἰσερχόμεθα εἰς τὸν δῆμον (μυρδε-
λίκι) Μανδαμάδου μὲ πρωτεύουσαν Μανδα-
μάδον κωμόπολιν ἔχουσαν περὶ τὰς 3,500
κατοίκων, ἀτμοκίνητον ἐλαιοτριβεῖον, σχο-
λαρχεῖον καὶ ὠραῖον ναὸν τῶν Ταξιαρχῶν, εἰς
τὸν ὁποῖον πολλοὶ προσκυνηταὶ συρρέουσι τὴν
Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ. Ἀπέναντι τοῦ λιμένος
τοῦ Μανδαμάδου πρὸς Α. ὑπάρχουσι μικραὶ
τινες νῆσοι, τῶν ὁποίων ἡ μεγαλειτέρα ὀνο-
μάζεται Τοκμάκια.

Βαδίζοντες πρὸς Β. ἐπὶ ἀμαξιτοῦ ἀπαν-

τῶμεν τὴν Κλειοῦ· προχωροῦντες βορειοδυτικῶς βλέπομεν πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὴν Κάπην καὶ φθάνομεν εἰς τὴν Συκαμινιάν. Πρὸς Δ. τοῦ Μανδαμάδου εὐρίσκονται τὸ Γέλια.

Δῆμος Ἀγιάσου.

Βαδίζοντες ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀρχομένης ἐκ τοῦ δυτικοῦ μέρους τῆς πόλεως Μιτυλήνης φθάνομεν εἰς τὰ θερμὰ λουτρὰ τοῦ κόλπου τῆς Γέρας. Προχωροῦντες πρὸς Δ. εἰσερχόμεθα εἰς τὸν δῆμον (μουδερλίκι) Ἀγιάσου μὲ πρωτεύουσαν Ἀγιάσον, κωμόπολιν κειμένην βορειοανατολικῶς τοῦ Ὀλύμπου καὶ ἔχουσαν περὶ τὰς 6,000 κατοίκων, δύο ἀτμοκίνητα ἐλαιοτριβεῖα, ἡμιγυμνάσιον καὶ ναὸν τῆς Παναγίας, εἰς τὸν ὁποῖον τῇ 15 Αὐγούστου συρρέουσι πολλοὶ προσκυνηταὶ ἐξ ὅλης τῆς νήσου. Ἡ Ἀγιάσος ἐξάγει ἔλαιον, κάστανα, κάρυα, γεώμηλα καὶ πολλὰς ὀπώρας ἥτοι κέρασια, βύσινα, μῆλα καὶ ἀπίδια. Ἔχει ὕδατα πολλὰ, κλῖμα ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν· οἱ δὲ κάτοικοι εἶναι γεωργοὶ καὶ μικροβιομήχανοι φημιζόμενοι διὰ τὴν φιλοπονίαν καὶ λιτότητα των.

Πρὸς Β. τῆς Ἀγιάσου εὐρίσκεται ὁ Ἄσ'

ματος, πρὸς Α. ὁ Κάτω Τρίτος καὶ βορειοανατολικῶς ἡ Σκοῦντα καὶ ὁ Ἕπιος.

Ὅλων τούτων τῶν χωρίων ἐπίνειον εἶναι τὸ Ντίπι κείμενον εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τῆς Γέρας καὶ ἔχον ἀτμοκίνητον ἐργοστάσιον καὶ κλιῖμα νοσηρόν, διότι ἐκεῖ πλησίον ὑπάρχουσιν ἔλη ἤτοι ὕδατα σεσηπότα ἕνεκα τῆς ἀκίνησίας αὐτῶν.

Δῆμος Γέρας.

Ἀπὸ τῆς Κουντουρτζῆς ἀποβιβαζόμεθα διὰ πλοιαρίου εἰς Πέραμα, ὅπου ὑπάρχουσιν ἐμπορικὰ καταστήματα μόνον, σαπωνοποιεῖα καὶ δύο ἀτμοκίνητα ἐργοστάσια. Τὸ Πέραμα εἶναι θέσις παράλιος διὰ τῆς ὁποίας εἰσάγονται καὶ ἐξάγονται ὅλα τὰ προϊόντα τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας, ἤτοι ὅλα τὰ ἐμπορεύματα τῶν χωρίων Γέρας· αἱ τοιαῦται θέσεις λέγονται ἐπίνεια. Τὸ Πέραμα εἶνε ἐπίνειον τῶν χωρίων Γέρας.

Ἐκ τοῦ Πέραματος βαδίζοντες πρὸς Δ. ἐπὶ ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ φθάνομεν εἰς Σκόπελον πρωτεύουσαν τοῦ δήμου Γέρας ἔχουσαν περὶ τὰς ^{μια} 500 κατοίκων καὶ ἀτμοκίνητον ἐλαιοτριβὴν. Πρὸς Β. τοῦ Σκοπέλου εὕρισκονται τὰ

χωρία Μεσαγρός· Παπάδος ἔχων δύο ἀτμοκίνητα ἐλαιοτριβεῖα καὶ σχολαρχεῖον· Πλακάδος καὶ Παλαιόκηπος.

Καὶ τὰ πέντε ταῦτα χωρία τῆς Γέρας ἔχουσιν ὕδατα ἀφθονα καὶ εἶνε ἐκτισμένα εἰς θέσιν ὠραιοτάτην· κεῖνται εἰς τὴν δυτικὴν ἄκρην τῆς πεδιάδος παρὰ τοὺς πρόποδας καταφύτων βουνῶν καὶ λόφων· ἔχουσι πρὸ αὐτῶν τὴν ἐλαιοφύτον πεδιάδα, περὶ τὰς χιλίας ἐξοχικὰς οἰκίας, τὸν κόλπον, τὸ ἀπέναντι ὄρος τῆς Ἀμαλῆς καὶ τὰς καταφύτους διακλαδώσεις αὐτοῦ μετὰ τῶν ἐν αὐτοῖς χωρίων.

Ὑποδιοίκησις καὶ ὄμημος Πλωμαρίου.

Ἐκ Σκοπέλου βαδίζοντες πρὸς Ν. ἐπὶ ἀμαξιτοῦ ὁδοῦ εἰσερχόμεθα εἰς τὴν ὑποδιοίκησιν Πλωμαρίου μὲ πρωτεύουσαν Πλωμάριον κείμενον εἰς τὴν νοτιὰν παραλίαν τῆς νήσου καὶ ἔχον περὶ τὰς 8,000 κατοίκων. Χωρίζεται ὑπὸ τοῦ Σεδούντα ποταμοῦ (~~ἀπὸ τοῦτο καὶ Ποταμὸς ἐστὶν αἰτιῶς ὀνομάζεται~~) εἰς δύο μέρη, ἀνατολικὸν καὶ δυτικὸν συνδεόμενα διὰ λιθίνων καὶ ξυλίνων γεφυρῶν. Τὸ Πλωμάριον εἶνε ἡ δευτέρα πόλις τῆς νήσου ὡς πρὸς τὸν πληθυσμόν, τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κατοίκων, τὴν

βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Ἔχει σχολαρχεῖον πλήρες, πέντε ἀτμοκίνητα παρὰ τὴν θάλασσαν ἐλαιοτριβεῖα, μίαν ἀτμομηχανὴν τοῦ πυρηνελαίου, πολλὰ σαπωνοποιεῖα, ἰστιοφόρα πλοῖα καὶ ναυπηγεῖον ἀξιόλογον. Οἱ κάτοικοι εἶναι γεωργοί, ἔμποροι καὶ οἱ καλλίτεροι ναῦται τῆς νήσου.

Ἐὰν ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς πόλεως βαδίσωμεν ἀνατολικοβορείως ἐπὶ ἀμαξιτοῦ, φθάνομεν εἰς τὰ χωρία Πλαγιᾶν ἔχουσαν ἀτμοκίνητον ἐλαιοτριβεῖον, καὶ Τρίγωναν. Πρὸς Δ. τῆς πόλεως κεῖται τὸ Κατωχώριον καὶ τὸ Παλαιοχώριον ἔχον ἀτμοκίνητον ἐλαιοτριβεῖον. Πρὸς Β. δὲ βαδίζοντες ἐπὶ ἀμαξιτοῦ, βλέπομεν τὸ Μεγαλοχώριον περίφημον διὰ τὸ ὑγιεινὸν κλίμα του. Προχωροῦντες κατόπιν πρὸς Δ. καὶ ἀφίνοντες πρὸς τὰ δεξιὰ τὸ Λωδοχώριον ἔνθα κατοικοῦσι μόνον λωδοὶ ἀπομεμονωμένοι, φθάνομεν εἰς Μπορὸν καὶ Ἀκράσιον.

Δῆμος Βασιλικῶν.

Ἐξ Ἀκρασίου προχωροῦντες πρὸς Δ. εἰσερχόμεθα εἰς τὸν δῆμον Βασιλικῶν μὲ πρωτεύουσαν Πολιχνῖτον, κωμόπολιν ἔχουσαν περὶ τὰς 5,500 κατοίκων, σχολαρχεῖον καὶ ὀλίγον

Ποσειδών
μυθολογία
Παρά τὸν Πολιχνίτον πρὸς Α. εὐρίσκονται θερμὰ ἰαματικά λουτρά· πρὸς Δ. εἰς τὸν κόλπον τῆς Καλλονῆς τὸ ἐπίνειόν του, ὅπου ὑπάρχουσιν ὀλίγα ἐργαστήρια, ἀτμοκίνητον ἐλαιοτριβεῖον καὶ ἀλικάι ἤτοι θέσεις χαμηλαί, εἰς τὰς ὁποίας ἡ θάλασσα εἰσερχομένη πῆγνυται καὶ γίνεται τὸ ἄλας.

Βαδίζοντες νοτιοανατολικῶς τοῦ Πολιχνίτου ἐπὶ ἀμαξιτοῦ φθάομεν εἰς Βρυσηῶν χωρίον ἔχον ἀτμοκίνητον ἐλαιοτριβεῖον καὶ ἡμισχολαρχεῖον· προχωροῦντες πρὸς Α. φθάνομεν εἰς Βούρκους καὶ Ἀμπελικόν. Βορειοανατολικῶς τοῦ Πολιχνίτου ἐπὶ ἀμαξιτοῦ βαδίζοντες βλέπομεν πρὸς τὰ δεξιὰ τὸ μικρὸν μοναστήριον Δαμάνδριον, πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὸ Λισδόριον καὶ φθάνομεν εἰς τὸν Βασιλικιώτην. Πρὸς Β. εἰς τὴν παραλίαν σώζονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Πύρρας.

Ὑποδιοίκησις καὶ δῆμος Μολύδου.

Ἐκ Μιτυλήνης βαδίζοντες ἐπὶ τῆς ἀμαξιτοῦ τῆς ἀρχομένης ἐκ τοῦ δυτικοῦ τῆς πόλεως καὶ διερχομένης διὰ τῶν μυχῶν τῶν κόλπων Γέρας καὶ Καλλονῆς, εἰσερχόμεθα εἰς

τὴν ὑποδιοίκησιν Μολύβου μὲ πρωτεύουσαν Μόλυβον (ἡ ἀρχαία Μήθυμνα) κωμόπολιν παράλιον ἔχουσαν περί τὰς 5,000 κατοίκων, φρούριον μικρὸν, σχολαρχεῖον καὶ θερμὰ ἰαματικά λουτρά.

Ἐκ Μολύβου βαδίζοντες πρὸς Α. φθάνομεν εἰς Ἄργενον καὶ Χάλικα· νοτιοἀνατολικῶς εἰς Βαφεζόν, Στύψιν μὲ 2,000 κατοίκων καὶ ἡμισχολαρχεῖον καὶ Ὑψηλομέτῳ πον· πρὸς Ν. εἰς Πέτραν χωρίον παράλιον· πρὸς Δ. τῆς Πέτρας βλέπομεν μικρὰν νῆσον· προχωροῦντες πρὸς Ν. ἀπαντῶμεν τὰ χωρία Πετριτζίκι, Λαθιῶνα, Κλαπάδον, Σκουτάρον, καὶ Φίλια μὲ 2,000 κατοίκων καὶ ἡμισχολαρχεῖον.

Δῆμος Καλλονῆς.

Ἐκ Μολύβου βαδίζοντες πρὸς Ν. ἐπὶ ἀμαξιτοῦ, εἰσερχόμεθα εἰς τὸν δῆμον Καλλονῆς κατὰ τὴν Β. παραλίαν τοῦ κόλπου ἐξαπλούμενον καὶ ἔχοντα πρωτεύουσαν τὴν Ἀχυρῶνα μὲ 3,000 κατοίκων καὶ σχολαρχεῖον. Ἐνταῦθα μένει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μηθύμνης. Βαδίζοντος πρὸς Β. ἐπὶ ἀμαξιτοῦ, βλέπομεν πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὰ Δάφια καὶ

τὸ πλούσιον μοναστήριον τοῦ Λειμῶνος, ἰδρυ-
θὲν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου πρὸ 370 περί-
που ἐτῶν. Κατὰ τὴν 14 Ὀκτωβρίου, ἑορ-
τὴν τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου γίνεται ἐνταῦθα
μεγάλη πανήγυρις.

Πρὸς Α. τῆς Ἀχυρῶνος εὐρίσκονται τὰ
ερείπια τῆς ἀρχαίας Ἀρίσθης· ἡ Ἁγία Πα-
ρασκευὴ ἔχουσα περὶ τὰς 3,500 κατοίκων,
ἡμισχολαρχεῖον καὶ ἀτμοκίνητον ἐλαιοτρι-
βεῖον· καὶ βορειότερον ὁ Κολομηδάδος. Πρὸς
Ν. τῆς Ἀχυρῶνος, Κεράμιον, Παπτανὰ καὶ
Ἁγία Ἄννα ἐπίνειον ὄλων τῶν πέριξ χωρίων
ἐξ οὗ γίνεται ἡ ἐξαγωγή τῶν σταφυλῶν τῆς
πεδιάδος Καλλονῆς. Παρὰ τὴν δυτικὴν παρα-
λίαν τοῦ κόλπου εὐρίσκονται τὰ Παράκοιλα
ἐξάγοντα λαμπρὰ πορτοκάλια.

ὑποδιοικήσεις καὶ δῆμος Σιγρίου.

Εἰς τὸ δυτικὸν τῆς νήσου εὐρίσκεται ἡ ὑ-
ποδιοικήσις Σιγρίου μὲ πρωτεύουσαν Σίγριον,
μικρὸν χωρίον ἔχον λιμένα εὐρύχωρον καὶ
φρούριον μικρόν. Πρὸς Δ. ὁ λιμὴν κλείεται
διὰ μικρᾶς νήσου, ὀνομαζομένης Νησιόπης·
ἐπὶ ταύτης εὐρίσκεται εἷς πολὺ ὑψηλὸς καὶ

μέγας φανός (φάρος), τόν ὁποῖον ἀνάπτουσι καθ' ἐκάστην νύκτα διὰ νά τόν βλέπωσιν οἱ ναῦται καί ὁδηγῶνται, ὅταν ταξειδεύωσι.

Νοτιοανατολικῶς τοῦ Σιγρίου βαδίζοντες, φθάνομεν εἰς Ἐρεσόν, κωμόπολιν ἔχουσαν περὶ τὰς 3,000 κατοίκων καί ἡμισχολαρχεῖον πρὸς Ν. εἰς τὴν παραλίαν σώζονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Ἐρεσοῦ. Προχωροῦντες πρὸς Α. καί διερχόμενοι πλησίον τοῦ μοναστηρίου Πυθαρίου, φθάνομεν εἰς Μεσότοπον καί Ἄγραν χωρία ἔχοντα ὡς ἐπίνειον τὰς Ἀποθήκας, ἐργαστήρια κείμενα εἰς τὸ στόμιον τοῦ κόλπου Καλλονῆς.

Ἐκ τοῦ Σιγρίου βαδίζοντες πρὸς Α. καί διερχόμενοι διὰ τοῦ Ὑψηλοῦ μοναστηρίου κειμένου ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Ὀρδύμνου, φθάνομεν εἰς Τελώνια μὲ 3,500 κατοίκων καί ἡμισχολαρχεῖον Ζήθραν, καί Βατούσαν μὲ 2,500 κατοίκων καί ἡμισχολαρχεῖον καί τὰ τρία ταῦτα χωρία ἔχουσιν ὡς ἐπίνειον τὸν Γαβαθᾶν κείμενον πρὸς Β. Πρὸς Ν. τῆς Βατούσης εὐρίσκονται τὰ χωρία Χύδηρα, Ρεῦμα καί Φθεροῦντα· καί πρὸς Β. Ἄνεμώττα καί Τσουκαλοχώριον.

Ὑποδιοικήσεις καὶ ὄμιος Μοσχονησίων.

Εἰς τὴν διοίκησιν Μιτυλήνης ὑπάγεται καὶ ἡ ὑποδιοικήσις Μοσχονησίων. Τὰ Μοσχονήσια εἶναι νῆσος μικρὰ διὰ πολλῶν μικροτέρων νήσων περικυκλουμένη· ἔχει δὲ μίαν μόνον κωμόπολιν ὀμώνυμον τῆς νήσου ἣτοι Μοσχονήσια καὶ ταύτην ὀνομαζομένην καὶ ἔχουσαν 7,000 κατοίκων, σχολαρχεῖον, πολλὰ σαπυνοποιεῖα καὶ ἰστιοφόρα πλοῖα. Οἱ Μοσχονήσιοι εἶναι ἔμποροι ναῦται καὶ ἀλιεῖς.

Ἡ νῆσος Λέσβος καὶ τὰ Μοσχονήσια ἀποτελοῦσι μέρος τῆς τοπαρχίας τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, τῆς ὁποίας πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ῥόδος. Ἡ τοπαρχία αὕτη μετὰ πολλῶν ἄλλων τοπαρχιῶν, ἀποτελεῖ τὸ μέγα ὀθωμανικὸν κράτος ἔχον πρωτεύουσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐν ἣ ἔδρεύει ὁ εὐκλεῶς ἀνάστων Σουλτάν Ἀπτοῦλ Χαμίτ Χάν.

Τ Ε Λ Ο Σ .

